Hukuk Bölümü 2011/249 E. , 2012/103 K.

- **YAPILAN TAHSILAT IŞLEMININ IPTALI ILE FATURADA YER ALAN ZAMLI KONAKLAMA ÜCRETININ IADESI HK**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacı : Türk Hava Yolları A.O.

Vekilleri : Av. M.Ş.-Av. H. S.D.

Davalı : Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. O.K.

O L A Y : Davacı vekili, Davalı İdare tarafından, 2009 yılı Uluslararası/İç Hat Konma ve Konaklama Tarifelerindeki Zamlı Konaklama Ücreti/Pist ve Parklama Cezası (slot cezası) düzenlemelerine istinaden yapılan tahsilat işleminin iptali ile 30.06.2009 gün ve BA09-012150 sayılı faturada yer alan 704 Euro zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Yasaya göre işleyecek gecikme faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle 15.09.2009 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

ANKARA 15. İDARE MAHKEMESİ; 14/10/2009 gün ve E:2009/1109, K:2009/1223 sayı ile, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 2. maddesinde, idari davaların; idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı açılan iptal davaları; idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları ve genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak belirlendiği; aynı Yasanın 14/3. maddesinde de, dilekçelerin; Görev ve yetki, İdari merci tecavüzü, Ehliyet, İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı, Süre aşımı, Husumet, 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları, yönlerinden sırasıyla inceleneceği; 15/1-a maddesinde ise, Yasa'nın 14/3-a maddesine göre adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine karar verileceği hükmüne yer verilmiş olduğu; İdare hukuku kuralları içinde, kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla, kamu gücü kullanılarak tesis edilen tek yanlı idari işlemler ile aynı amaçla gerçekleştirilen idari eylemler ve idari sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların görüm ve çözümünün idari yargının görev alanına girdiği; dava dosyasının incelenmesinden; slot ihlali yaptığından bahisle, söz konusu ihlal karşılığı olarak 740 euro zamlı konaklama ücretinin davacıdan istenilmesine ilişkin 30.06.2009 tarih ve BA09-012150 numaralı fatura ile tesis edilen işlemin iptali ile 704 euro zamlı konaklama ücretinin gecikme faizi ile birlikte tazmini istemiyle bakılan davanın açıldığının anlaşıldığı; 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun "Ücret Tarifeleri" başlıklı 37. maddesinde, "Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretler, yapılacak tarifelerle saptanır. Yapılmış olan tarifeler Ulaştırma Bakanlığının onayı ile yürürlüğe girer." hükümlerine yer verildiği; Slot Uygulama Prensipleri Talimatının 4. maddesinde, "Slot" teriminin, önceden belirlenmiş zaman dilimlerindeki uçuş taleplerinin slot koordinatörü tarafından değerlendirilerek, talep edilen veya talebe uygun olan en yakın iniş-kalkış seferi için havaalanı imkanlarının kullanım hakkını ifade ettiği belirtilmiş, 5. maddesinde de; ülkemizde bulunan uçuş taleplerinin tamamının aynı anda karşılanamadığı havalimanı/meydanlarında mevcut kapasitenin en etkin ve verimli şekilde kullanılması amacıyla, slot uygulanan havalimanı/meydanlarında alınan slot zamanına göre konaklama yapan, tarifeli ve tarifesiz iç ve dış hatlarda sefer düzenleyen yerli ve yabancı tüm havayolu işletmelerine uygulanacağı kuralına yer verilmiş olduğu; görüldüğü üzere, slot uygulamasının, hava trafiği yoğun olan hava alanlarının kapasitelerinin en verimli şekilde kullanılmasını temin etmek amacıyla, önceden belirlenmiş zaman dilimlerindeki uçuş taleplerinin değerlendirilerek, talep edilen veya talebe müsait en yakın iniş-kalkış seferi için havaalanı olanaklarının kullanım hakkını ifade ettiği; zamlı konaklama ücreti uygulamasının ise, slot dahilinde iniş-kalkış yapılmaması halinde, slot almayan veya slotuna uymayan uçaklara, hava trafiği yoğun olan hava alanlarının kapasitelerinin en verimli şekilde kullanılmasını temin etme amacıyla sIot almayı ve slotuna uymayı teşvik eden bir önlem niteliğinde olduğu; ceza olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığı gibi, havayolu şirketine verilen ek bir hizmetin karşılığı da olmadığı; bu durumda, idarece kamu gücü kullanılarak tesis edilmiş bir işlem niteliğinde olmayan dava konusu fatura düzenlenmesi yolundaki işlemin, idare mahkemelerinde yargısal denetime tabi tutulmasının olanaklı bulunmadığı; diğer taraftan, dava konusu zamlı konaklama ücretinin Konaklama Tarifesi uyarınca hesaplanmış olmasının da, tarifenin uygulanmasına ilişkin olarak tesis edilen tüm işlemlerin tamamının yargısal denetiminin, idari yargının görev alanına girmesi sonucunu doğurmayacağı; nitekim, Danıştay 10. Dairesinin 11.02.2009 tarih ve E.2008/4424, K.2009/979 sayılı kararının da bu yönde olduğu gerekçesiyle; davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 15/1-a. maddesi hükmü uyarınca, görev yönünden reddine karar vermiş; davacı tarafın temyiz istemi Danıştay 10. Dairesinin 18.05.2010 tarih ve E.2010/780, K.2010/4504 sayılı kararıyla reddedilerek karar onanmış, karar düzeltme isteminde bulunulmadığından Mahkeme kararı kesinleşmiştir.

Davacı vekili bu defa; Davalı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından davacı/müvekkili Ortaklıktan, hukuka aykırı olarak tahsil edilen 704.-EURO'nun 29.07.2009 tarihinden itibaren işlemiş ve işleyecek ticari avans faizi ile birlikte istirdadı istemiyle 20.10.2010 tarihinde adli yargı yerinde dava açılmıştır.

BAKIRKÖY 4. SULH HUKUK MAHKEMESİ; 19.04.2011 gün ve E:2010/1089, K:2011/386 sayı ile, Davacı Türk Hava Yolları A.O. vekilinin dilekçesinde de izah ettiği üzere, davalı DHMİ, arasında davacı/müvekkili ortaklık uçaklarının da bulunduğu havayolu uçaklarının konma ve konaklaması ile ilgili olarak tek yazılı iradesi ile 2008 ve 2009 yılları uluslararası konma ve konaklama tarifesi ile iç hat konma ve konaklama tarifesi ile herhangi bir hizmet karşılığı olmaksızın ve neye göre, nasıl hesaplandığı belli olmaksızın hukuka aykırı olarak tüm yerli ve yabancı hava yollarından davalının hukuka aykırı olarak tahsil etmiş olduğu 704 euro karşılığı 1.478,40 TL'nin 29/07/2009 tarihinden itibaren işleyecek ticari avans faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiş olduğu, ayrıca davanın çözümünde idare yargı görevli olduğundan mahkemece görevsizlik kararı verilmesini istediği; Davalı vekilinin cevap dilekçesinde hukuki dayanaktan yoksun bulunan davanın reddine karar verilmesini istediği; davanın, 30/06/2009 tarih ve B A09-012150 faturadaki hukuka aykırı tahsil edilen 704 EURO karşılığı 1.478,40 TL'sinin 29/07/2008 tarihinden itibaren faizi ile birlikte tahsiline ilişkin bulunduğu; toplanan deliller ve HUMK.nun 7. maddesi hükmüne göre davada idare mahkemesi görevli olduğundan görevsizlik kararı verildiği; HUMK.nun 7-74 maddelerine göre hakimin mahkemenin görevli olup olmadığını kendiliğinden gözetmek zorunda olduğu; HUMK.nun 7. maddesinin 1. fıkrasında "Diğer bir mahkeme yahut idari makam veya yargı merciinin görevine giren bir dava veya iş kendisine arz olunan mahkeme, duruşma yapmadan görevsizlik kararı verebileceği gibi davanın her safhasında kendiliğinden görevli olmadığına da karar verebilir" hükmüne yer verildiği; buna göre, dosyaya intikal eden bilgi ve belgelerden taraflar arasındaki ilişki idari işten kaynaklandığından ve bu gibi davalarda yargılama yeri idare mahkemesi olduğundan iş bu davada mahkemelerinin görevli olmadığı gerekçesiyle; HUMK.nun 7 maddesine göre davada İdare Mahkemesi görevli olduğundan dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar vermiş, tarafların

kararı temyiz etmemesi üzerine hüküm kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 21.5.2012 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasanın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasanın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, adli yargı dosyasının davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece 15. maddede belirtilen hükmün aksine, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden gönderildiği görülmekte ise de; Başkanlıkça idari yargı dosyasının da ilgili Mahkemesinden getirtildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Danıştay Savcısı Mehmet AKKAYA'nın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, Davalı İdare tarafından, 2009 yılı Uluslararası/İç Hat Konma ve Konaklama Tarifelerindeki Zamlı Konaklama Ücreti/Pist ve Parklama Cezası (slot cezası) düzenlemelerine istinaden yapılan tahsilat işleminin iptali ile 30.06.2009 gün ve BA09-012150 sayılı faturada yer alan 704 Euro zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Yasaya göre işleyecek gecikme faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

1933 yılından bu yana değişik isim ve statülerle hizmetlerini yürüten, 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü çerçevesinde 1984 yılından itibaren faaliyetlerini Kamu İktisadi Tesebbüsü olarak sürdüren, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk, sorumluluğu sermayesi ile sınırlı, Ulaştırma Bakanlığı ile ilgili ve hizmetleri imtiyaz sayılan bir Kamu İktisadi Kuruluşu(KİK) olan davalı Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün amaç ve faaliyetleri, Kuruluşun Ana Statüsü'nde; "Sivil Havacılık faaliyetlerinin gereği olan, hava taşımacılığı, hava alanlarının işletilmesi, meydan yer hizmetlerinin yapılması, hava trafik kontrol hizmetlerinin ifası, seyrüsefer sistem ve kolaylıklarının kurulması ve işletilmesi, bu faaliyetler ile ilgili diğer tesis ve sistemlerinin kurulması, işletilmesi ve modern havacılık düzeyine çıkarılmasını sağlamak…" şeklinde belirlenmiştir.

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanununun "Ücret Tarifeleri" başlıklı 37. maddesinde, Havaalanlarının kullanılması ve tesislerinden faydalanılması ve verilen hizmetlerin karşılığında alınacak ücretlerin, yapılacak tarifelerle saptanacağı; yapılmış olan tarifelerin Ulaştırma Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe gireceği hükmü yer almış; aynı Kanunun 44 ncü maddesinde, Ulaştırma Bakanlığı'nın havaalanlarında yolcu ve yük trafiğinin ve her türlü hizmetlerin çağdaş sivil havacılık ilkelerine ve ülke çıkarlarına uygun bir biçimde yürütülmesi amacı ile gereken önlemleri almaya veya aldırmaya yetkili olduğu kurala bağlanmış olup, bu hükümle birlikte (işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan ancak 01/11/2011 tarih ve 28102 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 26/09/2011 tarih ve 655 sayılı "Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 1. maddesi ile yürürlükten kaldırılan) Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3348 sayılı Kanunun 2 nci, (mülga)12 nci ve 35 nci maddelerine dayanılarak havaalanları yer hizmetlerinin uluslar arası seviyede yapılmasını sağlamak için uygulanacak usul ve esasları düzenlemek, hizmet türlerini belirlemek ve bu hizmetlerle ilgili ücret tarifelerini tespit etmek amacıyla, 28/08/1996 tarih ve 22741 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği çıkarılmıştır.

"Slot Uygulama Prensipleri Talimatı"nın 4. maddesinde, "Slot" teriminin, önceden belirlenmiş zaman dilimlerindeki uçuş taleplerinin slot koordinatörü tarafından değerlendirilerek, talep edilen veya talebe uygun olan en yakın iniş-kalkış seferi için havaalanı imkanlarının kullanım hakkını ifade ettiği belirtilmiş, 5. maddesinde de; Ülkemizde bulunan uçuş taleplerinin tamamının aynı anda karşılanamadığı havalimanı/meydanlarında mevcut kapasitenin en etkin ve verimli şekilde kullanılması amacıyla, slot uygulanan havalimanı/meydanlarında alınan slot zamanına göre konaklama yapan, tarifeli ve tarifesiz iç ve dış hatlarda sefer düzenleyen yerli ve yabancı tüm havayolu işletmelerine uygulanacağı kuralına yer verilmiştir.

İç Hat Konma ve Konaklama Tarifesi'nin 1. maddesinde; tarifenin, DHMİ tarafından işletilen hava alanlarını iç hat uçuş amacıyla kullanan Türk tescilli veya yabancı tescilli kiralık uçak kullanan yerli hava taşıyıcılarının hava araçlarına uygulanacak konma ve konaklama ve ek hizmetlere ilişkin tarifeyi ve uygulama esaslarını kapsayacağı belirtildikten sonra 2. maddesinde, Tarife Tablolarına yer verilmiş, Uygulama Esasları başlıklı 3. maddesinde, konma ve konaklama ücretlerinin, hava aracının "Tescil Belgesinde" kayıtlı olan azami kalkış ağırlığı üzerinden hesaplanacağı, hesaplamada ton kesirlerinin1000 kgolarak hesaba alınacağı, konaklamanın, hava aracının piste inişini izleyen ikinci saatten sonra başlayacağı ve motor çalıştırma izni verilmesiyle sona ereceği; bir konaklama ücretinin 24 saatlik süreyi kapsayacağı, 24 saatten az konaklamalarda 24 saat konaklama ücreti alınacağı, 24 saati geçen konaklamalarda işleyen her 24 saat için tablodaki ücretlerin alınacağı, konaklama süresinin 30 günü aşması durumunda konaklama ücretinin üç katı, 90 günü aşması durumunda ise beş katı ücret uygulanacağı, Slot uygulanmakta olan Hava Liman / Alanları ve uygulama tarihlerinin SHGM'nce yayınlanan "Slot Koordinasyonu Kitapçığında" belirtilmekte olduğu, yaz tarife döneminin (Mart ayının son Pazar günü başlayıp, Ekim ayının son haftası Cumartesi gününe kadar), kış tarife döneminin (Ekim ayının son Pazar Günü başlayıp, bir sonraki yılın Mart ayının son haftası Cumartesi gününe kadar) olan dönem olduğu; slota tabi uçuşlara ilişkin slot koordinasyon merkezince bildirilecek uyumsuzluklar hususunda yapılacak uygulamaların sayma suretiyle belirlendiği ve "Slotuna uygun gelen ve giden uçaklara sadece Tarifesindeki konaklama ücreti uygulanır. Slot almayan ya da slota uymayan uçaklara, Tarifesindeki konaklama ücretine ilaveten aşağıdaki zamlı konaklama ücreti uygulanır…" denildiği görülmüş; "Ücretlerin ödenmesi başlıklı 4.maddesinde ise, bu tarifede belirtilen ücretlerin tahakkuk ve fatura edilmesinde DHMİ Hasılat Yönergesi esasları, tahsilatlarda ise DHMİ Tahsilat Yönetmeliği esaslarının uygulanacağı belirtilmiştir.

Benzer düzenlemeler "Uluslararası Konma ve Konaklama Tarifesi"nde de yer almıştır.

Öte yandan, DHMİ Genel Müdürlüğünün, DHMİ Hâsılat Yönergesi ile kanun, tüzük, yönetmelik, protokol, tarife, karar ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde doğan alacaklarının takip, tahsil, taksitlendirme, erteleme, mahsup ve terkinlerinde uygulanacak usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılan ve Yönetim Kurulunun 8.5.2001 gün ve 100 sayılı kararı ile kabul edilerek yürürlüğe giren "Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü Tahsilat Yönetmeliği"nin 11.maddesinde, kişi ve kuruluşlarca faturalara yapılan itirazların; tahakkuk ünitesi tarafından incelenerek (araştırmayı gerektirecek konular hariç) 15 gün içinde sonuçlandırılacağı ve sonucun, tahsilât ünitesine bildirileceği, tahakkuk birimlerince sonuçlandırılamayan itirazların ise Hâsılat Daire Başkanlığına intikal ettirileceği, Hâsılat Dairesi Başkanlığının, konu üzerinde çalışmasını tamamladıktan sonra, tahakkuk ve tahsilât ünitelerine gereği için bilgi vereceği, fatura tutarında düzeltme yapılması gerektiğinde madde 7'de belirtildiği gibi hareket edileceği hususuna yer verilmiş, "Son Ödeme Tarihinde Ödenmeyen Alacaklar İçin Yapılacak İşlemler" ise

Yönetmeliğin 15 ila 20. maddelerinde yer almıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacı şirketin slot ihlali yaptığından bahisle Davalı İdare tarafından, 2009 yılı Uluslararası/İç Hat Konma ve Konaklama Tarifelerindeki Zamlı Konaklama Ücreti/Pist ve Parklama Cezası (slot cezası) düzenlemelerine istinaden yapılan tahsilat işleminin iptali ile 30.06.2009 gün ve BA09-012150 sayılı faturada yer alan 704 Euro zamlı konaklama ücretinin ödeme tarihinden itibaren 6183 sayılı Yasaya göre işleyecek gecikme faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Somut olay ve konuya ilişkin düzenlemeler bir bütün olarak irdelendiğinde; Ülkemizdeki havalimanlarının işletilmesi, meydan kullanım taleplerinin değerlendirilmesi, verilen hizmetlerin karşılığında Ulaştırma Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe giren tarife gereğince ücret alınması, verilen hizmetin ücretlendirilmesinde hangi esasların benimseneceği, meydan kullanımı esnasında bir kural ihlali yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi ve kullanıcı havayolunun eyleminin bir müeyyide gerektirip gerektirmediğine karar verilmesi yolundaki işlemlerin davalı İdare tarafından yürütüldüğü; hava trafiğinin artması sonucu, talebe uygun bir hizmet vermek ve hava liman hizmetlerini en verimli şekilde değerlendirmek üzere planlama safhasında varış/kalkış saatlerinin düzenlenmesini amaçlayan slot uygulaması ile ortaya çıkan zamlı konaklama ücretinin ise, konma ve konaklamanın hava yolu şirketlerince alınan slot saatleri (iniş-kalkış saatleri)içerisinde yapılmamasından kaynaklanan bir zamlı ücret uygulaması olduğu; bu bağlamda ceza olarak nitelendirilemeyeceği ancak, havayolu şirketine verilen ek bir hizmetin karşılığı da olmadığı gözetildiğinde; idarece kamu gücü kullanılarak tesis edilmiş bir işlem niteliğini taşımayan dava konusu fatura düzenlenmesi yolundaki işlemin, idare mahkemelerinde yargısal denetime tabi tutulamayacağı, uyuşmazlığın özel hukuk hükümleri çerçevesinde çözüme kavuşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Yasa kapsamında görülmeyen uyuşmazlığın çözümünde adli yargı yerleri görevli olduğundan Bakırköy 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Bakırköy 4.Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 19.04.2011 gün ve E:2010/1089, K:2011/386 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 21.5.2012 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.